

Додаток Б
Характеристика основних показників ринкової концентрації

Таблиця Б.1

Основні показники концентрації

Показник	Формула	Характеристика показника	Позитивні сторони та недоліки
Коефіцієнт ринкової концентрації (concentration ratio)	<p>Вимірюється як сума ринкових часток найбільших фірм, що діють на ринку:</p> $CR_k = \sum_{i=1}^k Y_i ,$ <p>де Y_i - ринкова частка i-тої фірми; k - число фірм, для яких вираховується цей показник.</p>	<p>Індекс концентрації вимірює суму часток k найбільших фірм у галузі. <i>Ринкова частка вимірюється у відсотках частках ($0 < Y_k < 100$) очевидно $Y_k = 100$. Для того самого числа найбільших фірм чим більше ступінь концентрації, тим менше конкурентною є галузь.</i></p>	<p>Індекс концентрації не вказує, який розмір фірм, що не потрапили у вибірку k, а також не вказує відносну величину фірм із вибірки. Він характеризує тільки суму часток фірм, але розриви між фірмами можуть бути різним. Недостатність індексу концентрації для характеристики потенціалу ринкової влади фірм полягає в тому, що він не відбиває розподіл часток як усередині групи найбільших фірм, так і за її межами – між фірмами-аутсайдерами.</p>

Продовж. табл. Б.1

Індекс Херфіндала-Хіршмана (Herfindal-Hirshman index)	<p>Визначається як сума квадратів ринкових часток усіх фірм, що діють на ринку:</p> $HHI = \sum_{i=1}^n Y_i^2 , i = 1$	<p>Індекс приймає значення від 0 (за досконалої конкуренції, коли на ринку велика кількість продавців, кожний з яких контролює незначну частку ринку) до 1 (коли на ринку діє тільки одна фірма, якій належить 100% випуску). Якщо розраховувати ринкові частки у відсотках, індекс буде приймати значення від 0 до 10 000. Чим більше значення індексу, тим вище концентрація продавців на ринку.</p>	<p>Його основна перевага – здатність чутливо реагувати на перерозподіл часток між фірмами, що діють на ринку. Індекс Херфіндала-Хіршмана завдяки чутливості до зміни ринкової частки фірми набуває здатності побічно свідчити про величину економічного прибутку, отриманого в результаті здійснення монопольної влади.</p>
Індекс ентропії	<p>Показує середнє значення логарифма величини, оберненої ринковій частці, зважене по ринкових частках фірм:</p> $E = \sum_{i=1}^n Y_i \ln \frac{1}{Y_i}$	<p>Коефіцієнт ентропії являє собою показник, обернений концентрації: чим вище його значення, тим нижча концентрація продавців на ринку.</p>	<p>Основним недоліком даного показника є складність у розрахунках.</p>

Показник	Формула	Характеристика показника	Позитивні сторони та недоліки
Показник розкиду логарифмі в ринкових часток фірм, показник дисперсії	$s^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (\ln Y_i - \ln Y)^2,$ де Y_i - частка фірми на ринку; Y - середня частка фірми на ринку, рівна $1/n$; n - число фірм на ринку.	Чим більше розкид, тим вище концентрація продавців на ринку.	Розкид логарифмів не дає характеристики стосовно розміру фірм; для ринку з двома фірмами однакового розміру і для ринку з 100 фірмами однакового розміру розкид логарифмів в обох випадках буде однаковий. Тому розкид логарифмів можна застосовувати тільки як допоміжний засіб, для оцінки нерівності в розмірах фірм.
Індекс Джині	Індекс Джині є статистичним показником, який розраховується згідно наступної формули: $G = \frac{1}{2(n-1)} \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n Y_i - Y_j ,$ де Y_i - обсяг виробництва i -тої фірми; Y_j - обсяг виробництва j -тої фірми; n - загальна кількість фірм.	Ідекс Джині показує нерівномірність розподілу ринкових часток між окремими продавцями. Отже, чим вищим є даний індекс, тим вища нерівномірність розподілу, і, за інших рівних умов вище показник концентрації.	Першим негативним моментом є те, що індекс Джині не бере до уваги розмір фірм, а як і показник розкиду логарифмів, характеризує лише рівень нерівномірності розподілу ринкових часток. Другим негативним моментом є складність підрахунку індексу Джині: для його визначення необхідне знання часток усіх фірм у галузі, у тому числі і дрібних.